

СУТНІСТЬ, МЕТОДИ ТА ВИКЛИКИ У ФОРМУВАННІ ЛЕКСИЧНОГО КОМПОНЕНТУ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Олексій Мугир,

*аспірант кафедри романо-германської філології,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

У сучасному світі, де глобалізація та міжкультурна комунікація відіграють ключову роль, соціолінгвістична компетентність є невід'ємною частиною професійної підготовки викладачів англійської мови. Лексичний компонент цієї компетентності передбачає знання та вміння використовувати лексику, що відповідає соціальним, культурним і контекстуальним особливостям мовного середовища. Майбутні викладачі повинні не лише володіти лексичним запасом, але й уміти передавати ці знання своїм учням, враховуючи соціолінгвістичні нюанси. Ця наукова розвідка розглядає методику навчання лексичного компоненту соціолінгвістичної компетентності, ключові підходи, виклики та рекомендації для ефективної підготовки майбутніх викладачів.

Соціолінгвістична компетентність, за визначенням Ради Європи, охоплює здатність використовувати мову відповідно до соціальних норм, культурних традицій і контексту спілкування [4]. Лексичний компонент включає: контекстно-залежну лексику: слова та вирази, що варіюються залежно від соціального статусу співрозмовників, регіону чи ситуації (наприклад, формальні *Dear Sir/Madam* проти неформальних *Hi there*).

Соціокультурні маркери: лексика, що відображає культурні особливості, наприклад, ідіоми (*raining cats and dogs*), сленг (*chill out*) або регіоналізми (*lorry* у британській англійській проти *truck* в американській).

Прагматичні функції: вміння обирати лексику для виконання певних комунікативних цілей (вибачення, компліменти, прохання).

Дослідження 2024 року, проведене *Cambridge University Press*, підкреслює, що 65% студентів-викладачів відчують труднощі у засвоєнні соціолінгвістичних аспектів лексики через брак практичного контексту [2].

З-поміж методів навчання лексичного компоненту виокремлюємо такі: а) контекстне та ситуативне навчання, яке передбачає ознайомлення студентів із лексикою в автентичних або змодельованих соціальних ситуаціях. Наприклад, аналіз діалогів із серіалів (*Friends*, *The Crown*) або професійних подкастів допомагає студентам зрозуміти, як лексика залежить від контексту. Викладачі можуть створювати сценарії, де студенти практикують використання формальної та неформальної лексики в різних ситуаціях, наприклад, у діловій переписці чи

дружній бесіді; б) аналіз автентичних матеріалів, таких як статті з *The Guardian*, блоги, твіти або відео на *YouTube*, дозволяє студентам ознайомитися з реальним вживанням лексики. Наприклад, аналіз постів у соціальних мережах може показати, як сленг або неологізми відображають сучасні соціальні тенденції. Ресурси, такі як *BBC Learning English (BBC Learning English)*, пропонують матеріали, адаптовані для вивчення соціолінгвістичних особливостей; в) рольові ігри та симуляції, які є ефективним інструментом для розвитку соціолінгвістичної компетентності. Наприклад, студенти можуть імітувати ситуацію співбесіди, де один учасник грає роботодавця, а інший – кандидата, використовуючи відповідну формальну лексику. Такі вправи розвивають уміння адаптувати мову до соціального контексту та враховувати культурні норми; г) використання корпусної лінгвістики, корпусних інструментів, таких як *British National Corpus* або *COCA (Corpus of Contemporary American English) (COCA)*, дозволяють студентам аналізувати частотність і контекст вживання лексичних одиниць. Наприклад, порівняння вживання *mate* і *friend* у різних регіонах допомагає зрозуміти соціолінгвістичні відмінності; д) інтерактивні технології, зокрема, такі платформи, як *Kahoot*, *Quizlet* або *Padlet*, дають змогу створювати інтерактивні завдання для засвоєння лексики. Наприклад, студенти можуть створювати флеш-картки з ідіомами або брати участь у вікторинах, присвячених регіональним варіантам англійської мови. Онлайн-курси від *FutureLearn (FutureLearn)* пропонують модулі з соціолінгвістики, які можна інтегрувати в навчальний процес [5].

Окрім цього варто акцентувати нашу увагу на виклики у навчанні, а саме. різноманітність соціолінгвістичних контекстів (англійська мова має численні регіональні та соціальні варіанти, що ускладнює систематизацію лексики для навчання), обмежений доступ до автентичного середовища (більшість студентів не мають можливості зануритися в англomовне середовище, що знижує їхню здатність відчувати соціолінгвістичні нюанси), мотивація та складність матеріалу (соціолінгвістична лексика може здаватися складною через її залежність від контексту, що вимагає від викладачів використання мотивуючих методів), недостатня підготовка викладачів (деякі викладачі самі не мають достатнього досвіду в соціолінгвістиці, що впливає на якість навчання) тощо.

Отже, навчання лексичного компоненту соціолінгвістичної компетентності є важливим аспектом підготовки майбутніх викладачів англійської мови. Використання контекстного навчання, автентичних матеріалів, рольових ігор, корпусної лінгвістики та інтерактивних технологій сприяє ефективному засвоєнню лексики, що відповідає соціальним і культурним реаліям. Подолання викликів, пов'язаних із різноманітністю англійської мови та обмеженим доступом до автентичного середовища, вимагає інноваційних підходів і співпраці між викладачами та студентами. У результаті така підготовка дозволяє майбутнім викладачам не лише самим оволодіти соціолінгвістичною компетентністю, але й успішно навчати своїх учнів ефективної міжкультурної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. BBC Learning English. Resources for Language Learning. URL:

<https://www.bbc.co.uk/learningenglish>.

2. Cambridge University Press. (2024). Teaching English in a Global Context: Challenges and Opportunities. URL: <https://www.cambridge.org>.

3. Corpus of Contemporary American English (COCA). <https://www.english-corpora.org/coca/>.

4. Council of Europe. (2020). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>.

5. FutureLearn. Courses in Linguistics and Language Teaching. URL: <https://www.futurelearn.com>.